

Stippen op de horizon

Integraal huisvestingsplan basisonderwijs gemeente Hardenberg

Actualisatie 2020

Gemeente Hardenberg
September 2020

Proloog

In 2013 heeft de toenmalige raad het Integraal Huisvestingsplan “Stippen op de horizon” vastgesteld. Gemeente en schoolbesturen hebben sindsdien met dit plan gewerkt. Het heeft als basis gediend voor diverse investeringen in de onderwijshuisvesting. Naar de stand van zaken in september 2020 zijn dat de volgende:

- Nieuwbouw CBS De Fontein (gerealiseerd)
- Nieuwbouw CBS De Wiekslag (gerealiseerd)
- Nieuwbouw CBS De Wegwijzer (gerealiseerd)
- Nieuwbouw SBO De Oase (voorheen Professor Waterink) (gerealiseerd)
- Uitbreiding en renovatie samenwerkingsschool De Ravelijn (gerealiseerd)
- Renovatie OBS Prinses Irene (gerealiseerd)
- Renovatie OBS De Eiber (gerealiseerd)
- Renovatie OBS Cantecleer (gerealiseerd)
- Renovatie OBS Oud Avereest (gerealiseerd)
- Renovatie CBS Spreng-El (gerealiseerd)
- Renovatie CBS De Akker (in uitvoering)
- Renovatie GBS Regenboor (in uitvoering)
- Renovatie GBS Casper Diemer (in uitvoering)

Het IHP is een dynamisch document; zoals verwacht zijn de investeringsplanning en de financiële paragraaf enkele keren bijgesteld. De hoofdtekst echter is tot op de dag van vandaag ongewijzigd gebleven. De wereld staat niet stil. Hier en daar is tekst daarom achterhaald en sluit zij niet meer aan bij de hedendaagse praktijk. Bij de laatste bijstelling van de IHP-planning kwam dan ook de vraag uit de raad om de tekst weer eens tegen het licht te houden.

Nu is het IHP een coproductie waar de schoolbesturen en de gemeente gezamenlijk verantwoordelijkheid voor dragen. Dus was het passend deze vraag voor te leggen aan de schoolbesturen. Toen dat gebeurde bleek dat de schoolbesturen zeer gehecht zijn aan het IHP en de daarbij horende planmatige werkwijze. Men gaf er daarom de voorkeur aan het IHP niet te herschrijven (want dat zou impliceren dat de bestaande tekst wordt losgelaten en vervangen door een nieuwe), maar te actualiseren. De geactualiseerde tekst ligt nu voor.

De actualisatie omvat de volgende elementen:

- In opdracht van de gemeente heeft Pronexus nieuwe prognoses gemaakt voor het basisonderwijs. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de tekst en in de investeringsplanning.
- De tekst is geschoond van planonderdelen die inmiddels gerealiseerd zijn.
- Er zijn scholen gesloten, gefuseerd en soms van een andere naam voorzien. Daar is de tekst op aangepast.
- De tekst is aangevuld met het oog op een aantal relevante ontwikkelingen. Zo is de duurzaamheid en de toegankelijkheid van schoolgebouwen nader beschreven. Daarnaast is er expliciet aandacht besteed aan de gevolgen van de vorming van Integrale Kind Centra (IKC's) voor de onderwijshuisvesting.
- Het toekomstbeeld per kern van de gezamenlijke schoolbesturen is waar nodig aangepast.

Inhoudsopgave

Y

1. Inleiding.....	4
2. Ambitie en doelstelling.....	4
2.1 Kwantitatieve gegevens (huidig scholenbestand).....	4
2.2 Kwalitatieve gegevens (huidig scholenbestand).....	6
2.3 Doelstelling.....	7
3. Taken en verantwoordelijkheden.....	8
3.1 Wettelijke taakverdeling.....	8
3.2 Samenwerking in een consensusmodel.....	9
3.3 Status van dit Integraal Huisvestingsplan.....	9
4. Visie.....	9
4.1 Hervormen in plaats van bezuinigen.....	10
4.2 Naar een kwantitatief passend scholenbestand.....	10
4.3 Naar een kwalitatief passend scholenbestand.....	11
5. Bijzondere aandachtspunten.....	11
5.1 Duurzaamheid.....	11
5.2 Toegankelijkheid.....	12
5.3 Integrale Kindcentra.....	13
6. Toekomstbeeld per kern.....	15
7. Projecten 2021 t/m 2025.....	15
7.1 OBS Baalder en GBS Albertus Risaeus.....	16
7.2 CNS Balkbrug en OBS Prinses Margriet.....	16
7.3 CBS MarsWeijde, OBS De Kern en GBS Doekes (deels).....	16
7.4 KBS Kwinkslag en OBS Regenboog.....	17
7.5 CBS De Bron.....	17
7.6 CBS De Groen.....	18
7.7 Planning en geraamde kosten.....	18
8. Samenvatting.....	18
Bijlage 1 Toekomstbeeld per kern.....	19
Bijlage 2 Prognoses.....	23
Bijlage 3 Investeringsplanning 2021 t/m 2025.....	24

1. Inleiding

Sinds de decentralisatie van de onderwijshuisvesting naar de gemeenten in 1997 hebben de raden en colleges van de Nederlandse gemeenten aanvankelijk jaarlijks huisvestingsprogramma's vastgesteld. Van jaar tot jaar werd er geïnvesteerd in individuele scholen op aanvraag van het bevoegd gezag. De modelverordening voor de onderwijshuisvesting van de VNG was de meest gangbare leidraad bij het beoordelen van aanvragen. De gemeenten reageerden aanvankelijk dus meer (namelijk op aanvragen van schoolbesturen) dan dat ze regisseerden. Deze werkwijze heeft desondanks tot tal van investeringen geleid, maar schoot tekort waar het ging om de samenhang tussen deze investeringen; de integrale component was soms onvoldoende aanwezig in het onderwijs-huisvestingsbeleid. Dit gebrek heeft geleid tot de opkomst van de IHP's, de Integrale Huisvestingsplannen.

De gemeente Hardenberg heeft in een vroeg stadium bijgestuurd; al sinds 2013 is er een IHP voor het basisonderwijs. In dit plan wordt een samenhangend beeld geschetst van de noodzakelijke investeringen in de onderwijshuisvesting. De gemeente neemt daarbij het voortouw, met dien verstande dat voor een goed plan nauwe samenwerking met de schoolbesturen een noodzakelijke voorwaarde is. Ook ons IHP is een product van een dergelijk proces. Het woordje "wij" betekent in deze tekst dan ook "gemeentebestuur en schoolbesturen gezamenlijk", tenzij expliciet het tegendeel blijkt.

De oorspronkelijke tekst van het IHP 2013 is nog steeds de basis van het voorliggende stuk. De visie op de onderwijshuisvesting is sindsdien ook niet wezenlijk veranderd. Wel is het IHP in deze tekst geactualiseerd naar de stand van zaken in 2020.

2. Ambitie en doelstelling

Onze ambitie is om te komen tot een scholenbestand van een goede kwaliteit en van een passende omvang. Voor ieder kind een goede basisschool!

Om deze ambitie te kunnen concretiseren volgt eerst een beschrijving van de schoolgebouwen in kwantitatieve (par. 2.1) en kwalitatieve (par.2.2) zin. Door de bestaande situatie af te zetten tegen de gewenste maken we vervolgens inzichtelijk wat onze ambitie betekent. En dan kunnen we onze doelstelling formuleren.

2.1 Kwantitatieve gegevens (huidig scholenbestand)

Op het grondgebied van de gemeente Hardenberg bevinden zich (peildatum 1 oktober 2019) 37 reguliere basisscholen. Op deze basisscholen genieten 5.378 leerlingen onderwijs. Daaruit volgt dat de gemiddelde basisschool afgerond 145 leerlingen telt. Hoewel dit gemiddelde rekenkundig juist is, verhult het grote verschillen; zo hebben de tien grootste basisscholen gemiddeld 268 leerlingen, maar de tien kleinste slechts 53. Dit is natuurlijk kenmerkend voor plattelandsgemeenten. Relatief grote scholen kom je alleen maar tegen in de wat grotere kernen, daarbuiten tref je verspreid kleine schooltjes aan. Hardenberg is, ook al heeft het een groot buitengebied, dus zeker niet uniek. Het leerlingenaantal van 5.378 is overigens vrij gelijkmatig verdeeld over de onderbouw (2.684) en de bovenbouw (2.694). Een dergelijke verhouding tussen de onder- en bovenbouw is normaal gesproken een indicator van stabiliteit voor de korte termijn. De prognoses (zie bijlage 2) bevestigen dat. Voor de middellange en lange termijn kondigen de prognoses echter een (verdere) daling van het aantal leerlingen aan. Dat de onder- en bovenbouw op het niveau van de hele gemeente redelijk in evenwicht zijn komt bovendien grotendeels omdat enkele scholen groeien (en daardoor een relatief grote onderbouw hebben). Verreweg de meeste scholen hebben te maken met krimp.

In het onderstaande schema treft u de basisscholen in de gemeente Hardenberg aan, gesorteerd naar leerlingenaantal per 1 oktober 2019. Ter vergelijking zijn ook de leerlingenaantallen per 1-10-2012 opgenomen. Over deze periode is het aantal leerlingen in het reguliere basisonderwijs gedaald met 835.

SCHOOL	PLAATS	DENOMINATIE	LEERLINGEN 1-10-2019	LEERLINGEN 1-10-2012	GROEI / KRIMP
Baalder	HARDENBERG	Openbaar	34	48	-14
Het Palet	HARDENBERG	Openbaar	34	56	-22
OBS Klimop*	DE KRIM	Openbaar	34	52	-18
Basisschool Oud Avereest	BALKBRUG	Openbaar	43	51	-8
Chr Basisschool	RHEEZERVEEN	Prot. Chr.	44	53	-9
Chr Bs De Spreng El	ANE	Prot. Chr.	64	82	-18
De Morgenster	HARDENBERG	Geref.	67	147	-80
OBS Prinses Irene	GRAMSBERGEN	Openbaar	69	68	1
't Spectrum	HARDENBERG	Openbaar	72	87	-15
SLS de Ravelijn	DEN VELDE	Openbaar	73	115	-42
Basisschool Het Kompas	DEDEMSVAART	Openbaar	76	98	-22
CNS De Wegwijzer	SCHUINESLOOT	Prot. Chr.	88	101	-13
Christelijke Basisschool	BRUCHTERVELD	Prot. Chr.	88	105	-17
OBS De Kern	HARDENBERG	Openbaar	99	96	3
Basisschool Pr Margriet	BALKBRUG	Openbaar	103	137	-34
OBS De Regenboog	SLAGHAREN	Openbaar	117	66	51
Streeksch De Regenboog	MARIENBERG	Geref.	124	167	-43
Chr Nationale School	BALKBRUG	Prot. Chr.	130	145	-15
Cantecleer	KLOOSTERHAAR	Openbaar	133	164	-31
Basisschool de Eiber	DEDEMSVAART	Openbaar	135	166	-31
Casper Diemerschool	BERGENTHEIM	Geref.	137	151	-14
CNS Windesheim	SIBCULO	Prot. Chr.	139	168	-29
CBS De Fontein	LUTTEN	Prot. Chr.	144	155	-11
Risaeusschool	HARDENBERG	Geref.	152	205	-53
Groen v Prinstererschool	DEDEMSVAART	Prot. Chr.	163	165	-2
Basisschool De Bron	DE KRIM	Prot. Chr.	169	186	-17
De Kwinkslag	SLAGHAREN	Katholiek	170	272	-102
CBS De Vlinder	HARDENBERG	Prot. Chr.	187	165	22
BS Koningsbergerschool	BERGENTHEIM	Prot. Chr.	195	198	-3
Basisschool De Akker	GRAMSBERGEN	Prot. Chr.	219	287	-68
Basisschool De Elzenhof	HARDENBERG	Prot. Chr.	232	248	-16
Chr BS De Regenboog	DEDEMSVAART	Prot. Chr.	236	291	-55
Chr Basisschool de Ark	DEDEMSVAART	Prot. Chr.	255	371	-116
De Langewieke	DEDEMSVAART	Katholiek	258	222	36
De Bloemenhof	HARDENBERG	Prot. Chr.	316	346	-30
Geref BS DS G Doekes	HARDENBERG	Geref.	343	331	12
Chr Basisschool De Marsweijde	HARDENBERG	Prot. Chr.	436	282	154
			5.378	6.047	-669
* OBS Klimop heeft per 1-8-2020 zijn deuren gesloten. Het gros van de leerlingen is uitgestroomd naar het voortgezet onderwijs of gaat nu naar CBS De Bron (11 leerlingen).					

In het bovenstaande schema zijn de Kastanjehof en Het Talent, die tussen 1-10-2012 en 1-10-2019 zijn gesloten, niet meer meegenomen. Op 1-10-2012 zaten op deze twee scholen gezamenlijk 166 leerlingen.

Bij fusiescholen is het aantal leerlingen op 1-10-2019 afgezet tegen het gezamenlijke aantal leerlingen van de samenstellende scholen op 1-10-2012.

In verband met demografische ontwikkelingen zal het aantal leerlingen de komende jaren niet constant blijven. Zoals de prognoses laten zien krijgen we te maken met een niet onaanzienlijke krimp (zie bijlage 2). Van circa 5.440 leerlingen in 2020 gaan we naar ongeveer 4.430 in 2040. De prognosemaker heeft alle woningbouwprogramma's voor zover bekend doorgerekend in zijn prognoses. Verdere woningbouw kan de demografie uiteraard beïnvloeden.

De opheffingsnormen voor het basisonderwijs worden elke vijf jaar opnieuw bepaald. In de gemeente Hardenberg gold tot 1 augustus 2018 een wettelijke opheffingsnorm van 61. De nieuwe opheffingsnorm, die dus geldt tot 1 augustus 2023, is naar beneden bijgesteld tot 56. Scholen, die langer dan drie jaar onder deze norm zitten, verliezen in beginsel hun recht op bekostiging. Een school kan zijn bekostiging behouden door zijn leerlingenaantal via een bepaalde formule te middelen met dat van een grotere school of scholen onder hetzelfde bestuur. Het kan ook met een school van een ander bestuur, mits de betreffende scholen vergaande samenwerking overeenkomen. De mogelijkheden om relatief kleine scholen in stand te houden draagt bij aan de bereikbaarheid van het basisonderwijs in minder dicht bevolkte delen van de gemeente.

De gemeente Hardenberg heeft twee speciale scholen voor basisonderwijs binnen haar grenzen. SBO De Vonder te Slagharen had op 1 oktober 2019 80 leerlingen, SBO De Oase (voorheen SBO Professor Waterink) 138.

2.2 Kwalitatieve gegevens (huidig scholenbestand)

De kwaliteit van een schoolgebouw laat zich niet zo eenvoudig meten als de kwantiteit. Er zijn tal van maatstaven, die bij het bepalen van de kwaliteit een rol kunnen spelen. "Is het dak waterdicht?" is een kwaliteitsvraag evenals "Heeft de school een speelplaats?", "Is het lawaaiig in de lokalen?" en "Heeft de ambulante begeleider een fatsoenlijke plek om te gaan zitten met een zorgleerling?". Dit korte vragenlijstje kan probleemloos uitgebreid worden. Hoe belangrijk elke maatstaf is ten opzichte van de andere, is een andere vraag die we hier niet zullen proberen te beantwoorden. Het punt, dat we hier willen maken, is dat kwaliteit veel facetten kent.

Om het overzichtelijk te houden, gaan we niet in op alle afzonderlijke facetten van de kwaliteit, maar beperken we ons tot twee clusters van kwaliteitsfacetten: de bouwkundige kwaliteit en de functionele kwaliteit. Onder bouwkundige kwaliteit verstaan we kort gezegd de kwaliteit van het gebouw zelf en onder functionele kwaliteit de mate van bruikbaarheid van het gebouw voor het huidige onderwijs.

De bouwkundige kwaliteit van de basisscholen hangt onder andere samen met de leeftijd van het gebouw (of een gebouwdeel), met de bij de stichting gekozen constructie en materialen, met het gepleegde onderhoud en met de intensiteit van het gebruik. Het is daarom niet vreemd dat de bouwkundige kwaliteit per school verschilt. Het betekent ook dat in individuele gevallen, waarin de

bouwkundige kwaliteit als onvoldoende wordt aangemerkt, verschillende oplossingen kunnen worden gekozen om de kwaliteit op een aanvaardbaar niveau te brengen.

Een belangrijk kwaliteitsaspect is de duurzaamheid van de gebouwen. Zie hiervoor paragraaf 5.1.

De functionele kwaliteit van de schoolgebouwen komt door diverse ontwikkelingen onder druk te staan. Dit vindt zijn oorzaak in het feit, dat het onderwijs dynamisch van karakter is. Naast het klassieke klassikale onderwijs zijn in de afgelopen tijd andere lesvormen geïntroduceerd. ICT speelt een steeds grotere rol in het onderwijs, wat ook weer zijn eisen stelt aan het gebouw. Ook spannen scholen zich steeds meer in om speciale zorg te kunnen bieden aan leerlingen, die dat nodig hebben. De wet schrijft dat ook voor.

Deze dynamiek is op zichzelf een goede zaak voor de kwaliteit van het onderwijs, maar kent een keerzijde. Schoolgebouwen kunnen vaak niet zo makkelijk en snel mee veranderen, waardoor het gebouw minder goed gaat voldoen aan de (nieuwe) eisen, die het onderwijs stelt.

Waren basisscholen nog niet zo heel lang geleden in belangrijke mate intern gerichte organisaties, niets is tegenwoordig minder waar. Scholen gaan steeds meer de samenwerking aan met elkaar (bijvoorbeeld in het kader van Passend Onderwijs), maar ook met andere organisaties zoals bijvoorbeeld kinderopvang. Ook dat stelt weer nieuwe eisen aan de huisvesting(slocatie) van scholen.

Geen twee scholen zijn gelijk. Per situatie ziet de functionele kwaliteitsvraag er dus ook anders uit, maar een kleinere of grotere vraag is bij hoegenaamd elke school aanwezig. Wij vinden het belangrijk hier aandacht voor te hebben, zodat de scholen hun verantwoordelijkheid voor kwalitatief hoogwaardig onderwijs kunnen waarmaken, zowel individueel als gezamenlijk.

2.3 Doelstelling

Uit de kwantitatieve gegevens blijkt dat het aantal basisschoolleerlingen de komende jaren flink terugloopt; van ca. 5.440 nu naar circa 4.550 in het jaar 2035. Bij een gelijkblijvend scholenbestand leidt dat tot een fors capaciteitsoverschot in het basisonderwijs. Nu hoeft een capaciteitsoverschot als zodanig geen probleem te zijn. Maar als we ons realiseren dat de exploitatievergoeding, die het rijk verstrekt aan de schoolbesturen, direct gerelateerd is aan het dalende leerlingenaantal, dan is het evident dat de exploitatie bij langdurige en grote capaciteitsoverschotten onder druk zal komen te staan. En dat blijft op zijn beurt niet zonder gevolgen voor (de kwaliteit van) het onderwijs. We kunnen het ons dus niet permitteren om niets te doen en de dingen op hun beloop te laten.

Ervan uitgaande dat schoolgebouwen “slechts” middelen zijn, die ten behoeve van het doel “goed onderwijs geven” ingezet worden, dient de vorm van de huisvesting de inhoud van het onderwijs zoveel mogelijk te volgen. Onvoldoende functionele kwaliteit werkt remmend op de ontwikkeling van het onderwijs, zowel in de school als in de relaties buiten de school.

Onvoldoende bouwkundige kwaliteit doet de gebruikswaarde van een schoolgebouw vanzelfsprekend ook geen goed.

Uit het voorgaande vloeit de volgende doelstelling voort:

- **We willen de capaciteit van de basisscholen de komende decennia zo veel mogelijk laten aansluiten bij de ruimtebehoefte, die als gevolg van teruglopende leerlingenaantallen daalt. Tegelijkertijd willen we de bereikbaarheid van de basisscholen zo veel mogelijk waarborgen.**

- **We willen duurzame basisscholen, die we kwalitatief op peil brengen en houden, zowel bouwkundig als functioneel, rekening houdend met de zich ontwikkelende rol van basisscholen in de maatschappij.**

3. Taken en verantwoordelijkheden

Gemeente en schoolbesturen willen in samenwerking naar antwoorden zoeken op de hierboven geformuleerde probleemstelling. Om deze samenwerking goed te kunnen duiden staan we eerst stil bij de taken en verantwoordelijkheden van de partners.

Hieronder is uiteengezet hoe de wettelijke verdeling van taken en bevoegdheden tussen gemeenten en schoolbesturen er uit ziet (par 3.1). Omdat er grote raakvlakken zijn tussen de taken is afstemming noodzakelijk. Dit vraagt om nauwe samenwerking met inachtneming van het wettelijk regime. In par 3.2 staat hoe de samenwerking gerealiseerd kan worden met gebruikmaking van het zogeheten consensusmodel. Wat dit betekent voor de status van dit IHP komt in par. 3.3 aan de orde.

3.1 Wettelijke taakverdeling

De Wet op het primair onderwijs bakt in afdeling 3 de zorgplicht van de gemeenten voor de huisvesting van de basisscholen af. In deze afdeling is vastgelegd welke voorzieningen in de huisvesting schoolbesturen bij gemeenten kunnen aanvragen en hoe dat moet. Gemeenteraden zijn verplicht bij verordening nadere regels te stellen.

In afdeling 4 van dezelfde wet heeft wetgever vastgelegd dat de basisscholen van het rijk bekostiging ontvangen voor de materiële instandhouding van de scholen, waar de schoolbesturen dus verantwoordelijk voor zijn. De rijksbekostiging wordt berekend aan de hand van een aantal programma's van eisen, waaronder het pve voor onderhoud.

Tot 2015 waren de gemeenten verantwoordelijk voor de bouw van scholen (en evt. uitbreiding) en voor het buitenonderhoud, terwijl het binnenonderhoud een schoolbestuurlijke taak was.

Sinds 1 januari 2015 is deze taakverdeling gewijzigd. Het buitenonderhoud is toegevoegd aan het takenpakket van de schoolbesturen. De laatste zijn vanaf dat moment dus integraal verantwoordelijk voor het onderhoud van de gebouwen. De gemeenten gaan nu alleen nog over (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. In verband met de herschikking van de taken is de algemene uitkering verlaagd en de rijksbekostiging voor de scholen verhoogd.

De VNG en de besturenraden uit het onderwijs zijn met het ministerie van OCenW in overleg over een wetswijziging, die in hoofdzaak drie zaken regelt:

1. Het verplicht stellen van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs;
2. Het opnemen van renovatie als een alternatief voor vervangende nieuwbouw als een voorziening in de onderwijshuisvesting;
3. Het opheffen van het investeringsverbod voor het primair onderwijs.

Dat er gesproken wordt over het wettelijk verplicht stellen van IHP's geeft aan dat dergelijke plannen nog lang niet overal tot stand zijn gekomen. In Hardenberg hebben gemeente en schoolbesturen gelukkig al jaren geleden ingezien dat planmatige samenwerking essentieel is. Als de wetswijziging doorgaat, dan zal dat naar verwachting voor ons dus ook geen grote gevolgen hebben.

3.2 Samenwerking in een consensusmodel

Sinds de decentralisatie van de onderwijshuisvesting in 1997 werken de gemeenten met een verordening voor de onderwijshuisvesting, die in de meeste – zo niet alle – gevallen afgeleid is van het model van de VNG. De verordening regelt de procesgang voor de jaarlijkse programma's en de spoedprocedure en bevat bovendien diverse criteria voor de beoordeling van aanvragen. Aanvragen hebben altijd betrekking op één school en de criteria bieden geen goede aanknopingspunten voor een beoordeling van aanvragen in een breder perspectief. Als beleidsinstrument schiet de verordening om deze reden tekort. Toch is de verordening daarmee geen nutteloos document. In het verlengde van de relevante wetten geeft ze normen, die objectiverend kunnen werken en duidelijkheid verschaffen.

Vaststelling van een IHP doet niets af aan de rechtskracht van de verordening. Toch dient een IHP, net als de verordening, een leidend document te kunnen zijn. De vraag naar de onderlinge verhouding dringt zich dan op.

Een “oplossing” voor dit dilemma, de vraag welk document voorgaat, kunnen schoolbesturen en gemeente vinden in het zogeheten consensusmodel. Dit model gaat ervan uit – de naam zegt het al – dat in een optimale situatie alle besluiten over de onderwijshuisvesting bij consensus worden genomen, op basis van gezond verstand en zo goed mogelijk onderbouwd. Dit is precies wat we beogen met het IHP-proces. De rol van de verordening wordt dan gereduceerd tot vangnet; enkel in situaties waarin geen consensus bereikt kan worden, blijft er geen andere keus dan de verordening toe te passen. Zodoende kan het optimum in beginsel bereikt worden via consensus, maar is de rechtszekerheid voor alle betrokkenen geen moment in het geding.

Het consensusmodel, wil het werken, vraagt van de partners dat ze elkaar heel goed begrijpen en vertrouwen.

3.3 Status van dit Integraal Huisvestingsplan

De status van dit IHP vloeit voort uit de wijze van samenwerking binnen een consensusmodel, zoals hierboven omschreven. Met “Stippen op de horizon” hebben gemeente en schoolbesturen een gezamenlijke basis neergelegd voor de samenwerking op het gebied van de onderwijshuisvesting. Het is geen vrijblijvend document. Tegelijkertijd moet de haalbaarheid van de in dit IHP genoemde projecten (zie hfdst.7) in de uitwerking ervan nog wel blijken. Het IHP is daarmee een grote stap in de goede richting, maar niet de laatste stap. We zullen blijvend de afstemming moeten zoeken. Met deze actualisatie brengen we dat in praktijk.

De wet en de verordening geven de kaders aan en zijn doorslaggevend als er onverhoopt geen consensus kan worden bereikt over eventuele toekomstige wijzigingen van het IHP of over de haalbaarheid van individuele projecten. Optimale oplossingen voor de onderwijshuisvesting zouden daardoor echter wel buiten bereik raken. Gemeente en schoolbesturen realiseren zich dat terdege.

4. Visie

De centrale doelstelling van dit IHP vraagt om een visie, op basis waarvan gemeente en schoolbesturen gezamenlijk de relevante beslissingen nemen. De noodzakelijke hervorming van het scholenbestand kan alleen maar langs de weg van de geleidelijkheid tot stand komen. Dat betekent dat elke concrete investeringsbeslissing, die in de tijd genomen wordt, bij dient te dragen aan de realisatie van een scholenbestand, dat met de visie strookt. Door de visie voorop te plaatsen

voorkomen we dat individuele investeringen zich tot elkaar verhouden als “los zand”, zonder samenhang en zonder rekenschap naar de omgeving.

De visie voor het onderwijshuisvestingsbeleid voor de komende jaren, geformuleerd aan de hand van een drietal uitgangspunten, luidt als volgt:

4.1 Hervormen in plaats van bezuinigen

Schoolgebouwen zijn noodzakelijke middelen voor het bijbehorende doel: het geven van goed onderwijs. De schoolbesturen willen graag vanuit onderwijskundige criteria werken aan versterking van de kwaliteit van dat onderwijs. Vanuit eigen identiteit wil men ook gezamenlijke doelen nastreven, onder andere op het gebied van passend onderwijs. Hier ontstaan ook tal van raakvlakken met het gemeentelijk beleid, bijvoorbeeld met de jeugdzorg.

Gemeente en schoolbesturen hebben naar elkaar toe de intentie uitgesproken naar de toekomst toe in te zetten op samenwerking en afstemming (zie paragraaf 3.2).

Beleidsvrij bezuinigen op de onderwijshuisvesting (gemeente) en de exploitatie (rijk), eenvoudigweg minder geld beschikbaar stellen, heeft dus niet alleen consequenties voor het onderwijs zelf, maar ook daarbuiten. Dit moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Desalniettemin krijgen we in de (nabije) toekomst te maken met minder leerlingen en kleinere budgetten. Dus moeten we het scholenbestand stap voor stap hervormen en - kwantitatief en kwalitatief - passend te maken voor de toekomst. Teruggebracht tot een kreet luidt de visie: Minder, maar beter!

4.2 Naar een kwantitatief passend scholenbestand

De hervorming in kwantitatieve zin krijgt gestalte door op minder plekken in de gemeente basisonderwijs aan te bieden. Waar mogelijk moeten we in een tijd van krimp streven naar toekomstbestendige scholen. Dat betekent minder scholen, zodat het gemiddelde leerlingenaantal per school op een redelijk peil blijft. In het buitengebied en de kleine kernen zijn grotere scholen om demografische redenen vaak niet haalbaar, maar ook heeft de school een bredere functie dan enkel onderwijs. Het onderscheid in de benadering van de grotere kernen ten opzichte van de rest laat zich duiden als “pluriformiteit in de grote kernen, bereikbaarheid lokaal garanderen”.

Eén manier om tot reductie van m2 te komen is het sluiten van scholen. Een andere manier is het bijeen brengen van twee of meer scholen in één gebouw. Door middel van gedeeld ruimtegebruik kan binnen een dergelijke constructie een besparing gerealiseerd worden, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit. Deze variant levert minder “winst” op in termen van ruimtebesparing, vergeleken met het sluiten van scholen, maar de betrokken scholen blijven binnen één schoollocatie zelfstandig bestaan.

Een recente aanpassing van de Wet op het primair onderwijs (zie art. 17d) maakt het mogelijk een samenwerkingsschool tot stand te brengen. Een samenwerkingsschool is een school waarin zowel openbaar als bijzonder onderwijs wordt aangeboden. De wet staat dit echter alleen maar toe in situaties waarin (openbare en/of bijzondere) scholen met sluiting bedreigd worden. Waar het passend is kan gebruik maken van deze wettelijke mogelijkheid ook bijdragen aan de doelstellingen van dit IHP.

4.3 Naar een kwalitatief passend scholenbestand

De hervorming in kwalitatieve zin kent meerdere aspecten:

- Het eerste kwaliteitsaspect betreft de bouwkundige kwaliteit. Met name in nieuwbouwsituaties is het van belang te kijken naar toe te passen constructies en te gebruiken materialen en installaties. Onderhoudsbehoefte, duurzaamheid, binnenklimaat et cetera zijn op geen enkel moment in de levenscyclus van een gebouw zo goed te beïnvloeden als bij de stichting;
- Een ander aspect is de onderwijskundige kwaliteit. Het basisonderwijs ziet er heden ten dage heel anders uit dan enkele decennia geleden. Naast de van oudsher klassikale instructie zijn er tal van alternatieven ontstaan. Zelfstandig werken, de introductie van digitale leermiddelen, in kleine groepen werken, remedial teaching, al deze werkvormen stellen zo hun eisen aan het gebouw. Naast de standaard klaslokalen is er dus behoefte aan andersoortige ruimten. De regelgeving is hier voor een deel al op aangepast;
- Naast de behoefte aan andersoortige ruimten is er een vraag om flexibeler ruimtegebruik; door scholen samen te voegen ontstaat er meer mogelijkheden om groei en krimp onderling op te vangen.
- Het gebouw kan een schoolorganisatie beperken of juist faciliteren bij de samenwerking met andere scholen en instellingen. Volgend op een onderliggende inhoudelijke visie op samenwerking tussen scholen en andere partners kan gezamenlijke huisvesting hieraan een wezenlijke bijdrage leveren (zie ook paragraaf 5.3 waarin de vorming van Integrale Kindcentra wordt besproken). Dit biedt vervolgens weer mogelijkheden om keuzes ten aanzien van investeringen in de onderwijshuisvesting in een breder afwegingskader te plaatsen. De functionaliteit en de bezettingsgraad van gebouwen kan hierbij zeer gebaat zijn.

5. Bijzondere aandachtspunten

Dit hoofdstuk behandelt drie thema's, die bij het opstellen van de oorspronkelijke versie van het IHP nog niet speelden of waarvan het belang nu meer wordt onderkend. Het gaat om duurzaamheid (paragraaf 5.1), toegankelijkheid (paragraaf 5.2) en integrale kindcentra (paragraaf 5.3).

5.1 Duurzaamheid

Gemeente en schoolbesturen onderschrijven het belang van duurzaamheid, ook voor de schoolgebouwen. In het Klimaatakkoord is voor 2050 de doelstelling opgenomen dat alle gebouwen in Nederland klimaatneutraal zijn. Voor 2030 is een forse reductie van de CO₂-uitstoot opgenomen. Aan de realisatie van die doelstellingen willen we bijdragen.

Ons Integraal Huisvestingsplan biedt mogelijkheden om gestructureerd naar deze problematiek te kijken. Daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Het IHP voor het basisonderwijs is opgesteld met de bedoeling om gezamenlijk tot een reductie van het aantal scholen, locaties en vierkante meters te komen in lijn met de demografische ontwikkeling. Tegelijkertijd is de bereikbaarheid van het onderwijs een belangrijk punt, naast de kwaliteit van de schoolgebouwen (in technische en in onderwijskundige zin). We hebben dit "minder, maar beter!" genoemd. Deze focus op het onderwijs blijft. Zij wordt niet vervangen door een focus op duurzaamheid. Wel leeft de overtuiging dat de focus op het onderwijs goed te combineren is met verduurzaming van de gebouwen.

- Het IHP doet in de eerste plaats uitspraken over het scholenbestand. Uitspraken over individuele scholen worden daarvan afgeleid. Zo komen we tot integrale planning. Ook vraagstukken rondom duurzaamheid zullen we allereerst op het niveau van het scholenbestand aanvliegen. Het maakt immers niet uit voor de klimaatdoelstellingen of bij voorbeeld de vermindering van de CO₂-uitstoot bij school X of bij school Y wordt gerealiseerd. Dus moeten we kijken waar dat het meest efficiënt kan.
- In het IHP maken we in grote lijnen afspraken over investeringen in nieuwbouw en renovaties. De herschikking van het scholenbestand, die nodig is om tot “minder, maar beter!” te komen, komt naar zijn aard tot stand via nieuwbouw. Niet via renovatie. Renovatie is wat we doen om de periode tot de toekomstige nieuwbouw van een school op een goede manier te overbruggen. Daarom werken we met relatief beperkte budgetten voor renovatie; we willen de beschikbare middelen vooral inzetten voor nieuwbouw en daarmee voor de hoofddoelstelling van het IHP. Wat duurzaamheidsmaatregelen aangaat willen we dezelfde lijn volgen, in de overtuiging dat een in duurzaamheid geïnvesteerde euro over het algemeen meer “duurzaamheidswinst” oplevert in een nieuwbouwsituatie dan bij renovatie van een bestaand gebouw. Dat betekent uiteraard niet dat er bij renovaties geen aandacht zou moeten zijn voor duurzaamheid. Die aandacht moet er zijn, maar dan binnen de beperkingen die een bestaand gebouw met zich meebrengt en met oog voor het beschikbare budget.
- Vanaf 1 januari 2021 moeten alle nieuwe gebouwen in Nederland bijna energie-neutrale gebouwen (BENG) zijn. Dit houdt in dat er strikte regels gelden voor:
 - o de energiebehoefte van het gebouw
 - o het primaire fossiele energiegebruik
 - o het aandeel hernieuwbare energie
- We hebben de ambitie om tot volledig energie-neutrale gebouwen (ENG) te komen. Op projectniveau zullen we nagaan of het haalbaar is het verschil in kapitaallasten tussen BENG en ENG te dekken uit een bijdrage van de betreffende schoolbesturen. Deze bijdrage zal op zijn beurt terugverdiend moeten kunnen worden via een gunstigere exploitatie
- Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties komt met 50 miljoen extra voor een investeringsimpuls verduurzaming scholen en sport (waarvan 40 miljoen voor onderwijshuisvesting) en er wordt gewerkt aan een ontzorgingsloket maatschappelijk vastgoed. Er is een regeling in de maak. Waar mogelijk willen we gebruik maken van deze impuls en andere subsidiemogelijkheden. Indien en voor zover aanvullende middelen beschikbaar komen kan eventueel ook bij renovaties een hogere duurzaamheidsambitie worden gerealiseerd.

Het bouwen van een duurzame school is een complexe aangelegenheid. De techniek ontwikkelt zich bovendien voortdurend. Het is dus belangrijk de relevante expertise te betrekken in het proces van de bouwvoorbereiding en de bouw. In aanvulling daarop is het zaak de aanbestedingsprocedures zo in te richten dat ook de markt uitgedaagd wordt om passende oplossingen te bedenken.

5.2 Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van de scholen voor iedereen is belangrijk. Voor mensen in een rolstoel of met andere beperkingen. Het is onze ambitie om schoolgebouwen en -terreinen zo veel mogelijk toegankelijk te maken en te houden.

In het Kwaliteitskader voor de onderwijshuisvesting is weergegeven welke aandachtspunten er zijn als het gaat om de toegankelijkheid van een schoolgebouw voor mindervaliden. Niet alle aandachtspunten zijn altijd relevant (zo heb je geen lift nodig als er geen verdieping is), maar de lijst van aandachtspunten kan dienen als een checklist; zo kunnen we bewust stilstaan bij elk van de aandachtspunten bij de voorbereiding van de bouw van een school:

- Alle verdiepingen zijn eenvoudig bereikbaar voor rolstoelgebruikers (aanwezigheid lift)
- Bezoekersentree is voorzien van elektrische deuropener
- Entreedeuuren (met drangers) kunnen door kinderen zelfstandig worden geopend
- Bedieningsknoppen (sluitwerk en apparaten) bevinden zich op een hoogte tussen de 900 en 1200 mm
- Toegangsruimte(n) rondom entree, lift, miva, groepsruimten hebben voldoende manoeuvreerruimte voor rolstoelgebruikers
- Bezoekersentree is (vanuit oogpunt veiligheid) voorzien van videofoon/ intercom
- Niveauverschillen mogen geen belemmering opleveren voor rolstoelgebruikers/ slechtzienden
- Netto breedte van verkeersruimte voor loopverkeer, exclusief garderobe/ werkplekken, is tenminste 1.80 m
- Per bouwlaag voorzien in verhuisramen in gevel, zodat vrije doorgang kan worden gecreëerd van min. 2,4 x 1,8 m
- In aanduiding van ruimten is rekening gehouden met bereikbaarheid van BHV-materialen en inzet hulpdiensten
- Toiletruimten voor rolstoelgebruikers zijn drempelvrij te bereiken

(bron: Het kind centraal, Kwaliteitskader huisvesting, actualisatie november 2016, pagina 8)

Scholen en schoolterreinen verschillen nogal. Wat toegankelijkheid betreft maken we op projectniveau steeds een ambitieuze maar ook realistische afweging bij de inzet van de beschikbare fysieke ruimte en middelen. We kunnen hierbij gebruik maken van de expertise van het Platform Inclusief Hardenberg. Een verdere kennisbron is de stichting Bouw Advies Toegankelijkheid uit Utrecht (BAT).

5.3 Integrale Kindcentra

Al sinds jaren werken basisscholen en voorschoolse voorzieningen samen. Dat is niets nieuws. Opvallend is echter de toenemende intensiteit van de samenwerking. Ooit is het begonnen met een voorzichtige kijk bij elkaar in de keuken. Later kwam er aandacht voor de zogeheten “warme overdracht” van de voorschool naar de basisschool en voor doorlopende leerlijnen voor de peuters en de kleuters. Vaak onder de noemer “brede school” werd de samenwerking verder uitgebreid en waar mogelijk ook onder één dak gebracht. Binnen Integrale Kind Centra (IKC's) gaat de samenwerking nog verder; de voorschoolse voorziening en de basisschool komen onder één directie, wat optimale afstemming van beleid en activiteiten binnen bereik brengt. In een IKC is sprake van één pedagogische visie, één team en één centrale aansturing.

Kennisplatform wij-leren.nl definieert een IKC als volgt:

“Een Integraal Kind Centrum (IKC) is een voorziening waarin organisaties als onderwijs, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, peuterspeelzaal en welzijnsactiviteiten voor kinderen zijn samengevoegd. Een IKC is een voorziening voor kinderen van tenminste 0-12 jaar, waar zij gedurende de dag komen om te leren, spelen, ontwikkelen en ontmoeten. Bij voorkeur komen alle

ontwikkelingsgebieden aan bod. Het kindcentrum biedt kinderen een dagprogramma voor zolang als zij willen deelnemen. Het gaat bij een Integraal Kind Centrum om één fysieke locatie en een nieuwe organisatievorm.”

Verschillende scholen in de gemeente hebben de ambitie uit te groeien tot een volwaardig IKC. En op bestuurlijk niveau zien we dat schoolbesturen en besturen van kinderopvangorganisaties afspraken maken over het uitbouwen en intensiveren van de samenwerking. Dat roept de vraag op wat de betekenis van deze ontwikkeling is voor de onderwijshuisvesting. In dit verband zijn twee overwegingen van doorslaggevend belang:

- Schoolgebouwen dienen om het primaire proces van het geven van onderwijs optimaal te faciliteren. Een schoolgebouw is een middel. Geen doel. Vanuit deze optiek ligt het voor de hand na te gaan hoe de IKC-vorming door het realiseren van passend vastgoed kan worden gestimuleerd en ondersteund.
- Een belangrijk aandachtspunt bij zowel de Voor- en Vroegschoolse Educatie als het Onderwijs Achterstanden Beleid is de doorgaande leerlijn. De ontwikkeling van kinderen dient vloeiend door te lopen en niet te haperen bij de overgang van kinderopvang naar school. De organisatievorm van een IKC, met zijn centrale aansturing, is uitermate geschikt dit doel te realiseren.

Het feit dat basisscholen publieke instellingen zijn en dat de kinderopvang vanuit de markt opereert, is een uitdaging voor de samenwerking. Het is ook een uitdaging voor de huisvesting. De gemeentelijke zorgplicht voor de huisvesting van onder andere het basisonderwijs strekt zich immers nadrukkelijk niet uit tot de kinderopvang. De gemeentelijke Algemene Uitkering voorziet ook niet hierin. Een ander belangrijk punt is dat gemeenten ervoor moeten waken marktversturend op te treden. Bovendien is er ook bij gebouwdelen, die bedoeld zijn voor kinderopvang, een leegstandsrisico.

Samengevat komt het erop neer dat er inhoudelijk enkel voordelen te behalen zijn bij de IKC-vorming, maar dat er juridische en financiële beperkingen zijn voor gemeentelijke investeringen in IKC's.

Uiteraard kan een kinderopvangorganisatie zelf investeren in haar huisvesting. Maar rekening houdend met de voorgaande overwegingen zou de gemeente in vastgoed voor IKC's (nieuwbouw van zowel scholen als kinderopvang in één gebouw) kunnen investeren onder de volgende voorwaarden:

- Er is een kinderopvangorganisatie die zich minimaal vijf jaar wil binden via een huurcontract.
- De huurprijs is minimaal kostendekkend en minimaal marktconform.
- Bij leegstand komt maximaal twee jaar lang een huurtarief ten laste van het IKC. Afspraken hierover worden voorafgaand aan de bouw bij overeenkomst vastgelegd.
- Gebouwdelen voor kinderopvang dienen zodanig ontworpen te worden, dat alternatief gebruik eenvoudig mogelijk is indien het gebruik door de kinderopvang mocht eindigen.

Als aan deze voorwaarden is voldaan is de investering in de meters voor de kinderopvang in beginsel kostenneutraal en niet marktversturend. Daarnaast is het leegstandsrisico contractueel beperkt. En mocht er niettemin leegstand ontstaan, dan is op voorhand voorzien in optimale kansen voor alternatief gebruik (tegen een nader te bepalen tarief). Er blijft altijd een zeker risico, maar op deze manier kunnen we het delen en tot een minimum beperken.

6. Toekomstbeeld per kern

Op verzoek van de gemeente hebben de schoolbesturen gezamenlijk per kern een toekomstbeeld geformuleerd voor de huisvesting van het primair onderwijs. Zie bijlage 1. Het beeld laat zien dat de schoolbesturen, net als het gemeentebestuur, doordrongen zijn van het feit dat het aantal scholen en schoollocaties teruggebracht moet worden. In het geschetste beeld vullen de schoolbesturen deze gedachte op verschillende manieren concreet in. In enkele gevallen gaan scholen door middel van fusie samen verder als één school. In andere situaties gaan zelfstandige scholen samen verder in één gebouw. Bij elk van deze stappen is naast de wens van kwantitatieve reductie de kwaliteit van het onderwijs het leidend principe. Minder maar beter dus. En hoewel de schoolbesturen in beginsel uitgaan van de bestaande wettelijke opheffingsnormen, sluiten ze het opheffen van scholen, mits als resultaat van een zorgvuldig afwegingsproces, niet bij voorbaat uit. Zo combineren de schoolbesturen gevoel voor realisme met ambitie.

Ons college heeft zich afgevraagd in hoeverre het noodzakelijk is in het kader van de samenwerking binnen dit IHP om alle door de schoolbesturen geformuleerde toekomstbeelden op detailniveau te kunnen onderschrijven. Daarbij speelt mede een rol dat een substantieel deel van de voorgestelde ingrepen in de onderwijshuisvesting pas op langere termijn mogelijk aan de orde is, waardoor op dit moment nog geen noodzaak bestaat om in te gaan op details. Een globaal beeld volstaat hier voorsnog. Een ander punt is dat naast de wenselijkheid natuurlijk ook de haalbaarheid een beslissend criterium is voor de verdere besluitvorming. Wij achten het echter niet zinvol om nu uitspraken te doen over de haalbaarheid van een investering in bijvoorbeeld het jaar 2030 of 2035. Hierover sprekend met de schoolbesturen is de afspraak gemaakt om een aantal projecten te definiëren, die voor de korte termijn relevantie hebben. In feite gaat het daarbij om een vertaalslag van een relatief abstract denkkader naar mogelijke concrete maatregelen en investeringen. Tegelijkertijd begrenzen we daarmee ook de opgave voor de eerstkomende jaren.

7. Projecten 2021 t/m 2025

Met het oog op de komende jaren willen we vaststellen wat de optimale oplossingen zijn voor een aantal huisvestingssituaties in het primair onderwijs. Hieronder volgt eerst een opsomming van deze projecten en daarna een korte beschrijving per project.

- OBS Baalder en GBS Albertus Risaeus
- CNS Balkbrug en OBS Prinses Margriet
- CBS MarsWeijde, OBS De Kern en GBS Doekes (deels)
- KBS Kwinkslag en OBS Regenboog
- CBS De Bron
- CBS Groen

Uit de naam van elk van de projecten blijkt om welke school of scholen het project draait. Dat neemt niet weg dat bij het oplossen van huisvestingsproblematiek ook andere scholen dan de genoemde betrokken zouden kunnen worden. In zijn algemeenheid willen we op voorhand niet te veel beperkingen inbouwen bij het vinden van optimale oplossingen. Wel respecteren de partners in het IHP voluit elkaars verantwoordelijkheden, zoals passend is bij samenwerking binnen een consensusmodel. Door het opsommen van de korte termijnprojecten nemen we geen voorschot op de haalbaarheid; elk project zal, na de noodzakelijke uitwerking, op zijn eigen merites beoordeeld worden.

7.1 OBS Baalder en GBS Albertus Risaeus

De bij het IHP betrokken schoolbesturen hebben het idee omarmd dat gezamenlijke huisvesting van scholen diverse voordelen kan bieden; gezamenlijk gebruik van ruimten, het delen van expertise en het onderling opvangen van groei en krimp zijn hier voorbeelden van. Juist omdat de scholen van de verschillende denominaties elkaar hierin hebben gevonden, kunnen er goede waarborgen voor het behoud van de eigen identiteit worden geboden.

De situatie van OBS Baalder en GBS Albertus Risaeus is, ook al heeft de GBS veel meer leerlingen, in meerdere opzichten vergelijkbaar. Het oorspronkelijk bouwjaar, afgezien dus van latere uitbreidingen, van beide scholen is 1977. Ze zijn dus de leeftijd van 40 jaar gepasseerd, wat als een redelijke afschrijvingstermijn voor een school uit de jaren '70 wordt beschouwd. De opname van de feitelijke bouwkundige staat bevestigt dat de schoolgebouwen aan hun eind zijn.

Zowel GBS Albertus Risaeus als OBS Baalder kampt met flinke overcapaciteit.

De betrokken schoolbesturen opteren voor geclusterde nieuwbouw voor beide scholen, op maat voor de toekomst. De huidige locatie van de OBS Baalder biedt voldoende ruimte voor de realisatie van dit project.

7.2 CNS Balkbrug en OBS Prinses Margriet

De scholen in Balkbrug laten een langzaam maar zeker dalend leerlingenaantal zien en hebben beide overcapaciteit. De gebouwen zijn goeddeels afgeschreven, zowel in technische als in boekhoudkundige zin.

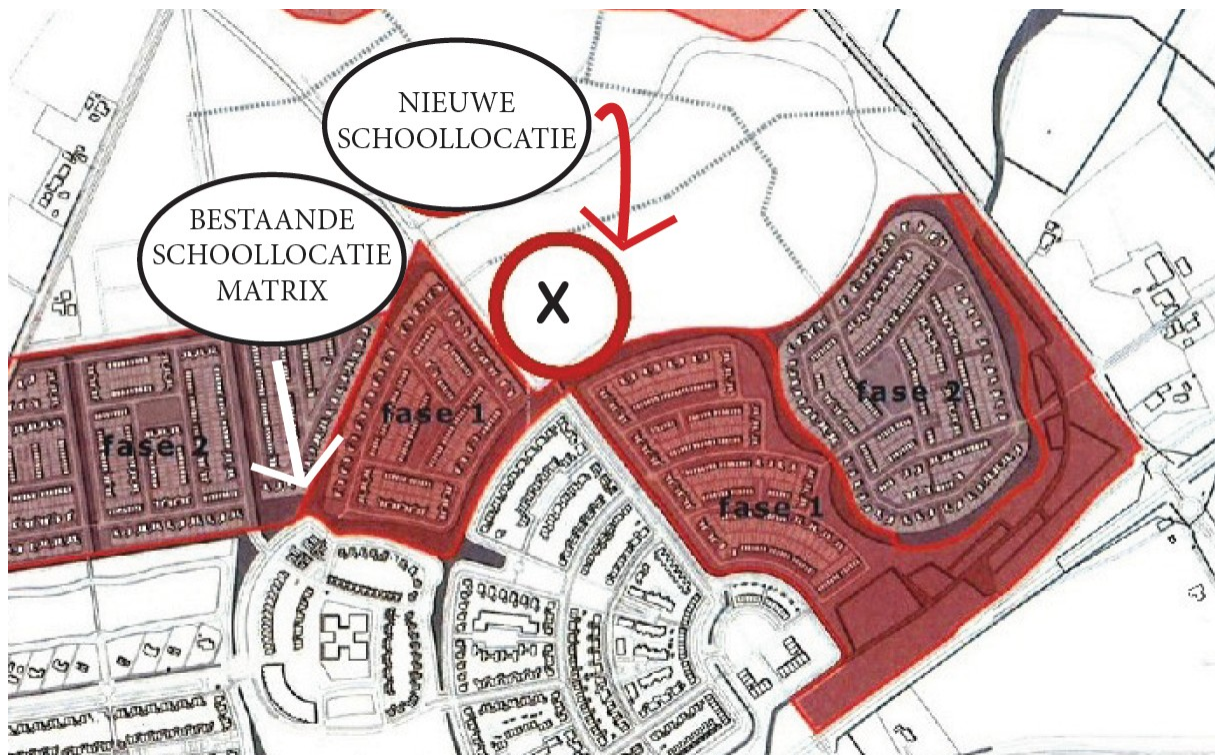
Door beide scholen samen in één nieuw gebouw te huisvesten komt het adagium van dit IHP, "Minder, maar beter", goed tot zijn recht. Op de lange termijn kan afgewogen worden of de leerlingen van de inmiddels gerenoveerde OBS Oud Avereest ook op deze locatie gehuisvest kunnen worden.

Op de huidige locatie van de OBS Prinses Margriet is voldoende ruimte voor de realisatie van dit project.

7.3 CBS MarsWeijde, OBS De Kern en GBS Doekes (deels)

Vanwege de woningbouw in Marslanden stijgt het aantal basisschoolleerlingen in deze wijk de komende jaren. Deze leerlingen gaan veelal naar CBS MarsWeijde en in mindere mate naar OBS De Kern, beide gehuisvest in de Matrix. Omdat Marslanden geen gereformeerde basisschool kent, gaan ook veel leerlingen uit de wijk naar GBS Doekes in Heemse.

Het IHP gaat uit van een pluriform onderwijsaanbod in de grotere kernen en van bereikbaarheid van het basisonderwijs in de overige delen van de gemeente. Het past bij dit uitgangspunt om in Marslanden extra capaciteit te realiseren, zodat (nagenoeg) alle kinderen in de eigen wijk naar school kunnen. Dat betekent dat in de wijk ook een lespunt voor het gereformeerd onderwijs komt. Het perceel van de Matrix is veel te klein om deze ontwikkeling te kunnen accommoderen, dus is er gezocht naar een geschikte tweede locatie. Uit locatieonderzoek is gebleken dat de onderstaande plek de voorkeur verdient.

Op de nieuwe locatie is gezamenlijke nieuwbouw gepland voor de leerlingen van het gereformeerd onderwijs en voor OBS De Kern. CBS Marsweijde krijgt dan de Matrix tot zijn beschikking. Dit laatste vraagt wel om een onderwijskundige aanpassing van de Matrix. Deze aanpassing zal zo veel mogelijk worden uitgevoerd in combinatie met de reeds geplande verbetering van het binnenklimaat. Als gevolg van de verhuizing van een deel van de leerlingen van GBS Doekes naar de nieuwe locatie in Marslanden ontstaat bij deze school leegstand. Dat is als zodanig niet wenselijk, maar het alternatief is dat de leerlingen van gereformeerde huize blijvend de wijk uit moeten om naar school te gaan.

7.4 KBS Kwinkslag en OBS Regenboog

Afgezien van SBO De Vonder kent Slagharen nog twee basisscholen: KBS Kwinkslag en OBS Regenboog. Beide schoolgebouwen zijn ruim 40 jaar oud en aan vervanging toe. Door de scholen in één nieuw gebouw onder te brengen kunnen onderlinge fluctuaties in de leerlingenaantallen soepel opgevangen worden. De capaciteit van de nieuwbouw maken we passend voor het toekomstige leerlingenaantal conform de prognoses.

Om de optimale locatie van het nieuwe schoolgebouw te bepalen is een locatieonderzoek in uitvoering.

7.5 CBS De Bron

CBS De Bron is de leeftijd van 40 jaar al ruim gepasseerd en is aan vervanging toe. Sinds het sluiten van OBS Klimop per 1-8-2020 is het de enige basisschool in De Krim. Het aantal leerlingen dat volgens de prognose CBS De Bron zal bezoeken moet in positieve zin gecorrigeerd worden omdat de prognose nog leerlingen toerekent aan OBS Klimop.

Nieuwbouw van de school is gepland nabij de multifunctionele accommodatie die in voorbereiding is.

7.6 CBS De Groen

Het gebouw van Daltonschool CBS De Groen aan de Langewijk te Dedemsvaart is 65 jaar oud. De bouwkundige staat vraagt om maatregelen. De leerlingenprognose voor de school laat zien dat er nog tot in lengte van jaren behoefte is aan een school van dit profiel op deze plek. Nieuwbouw op maat is daarom een verantwoorde keuze. De planning is gericht op 2025.

7.7 Planning en geraamde kosten

In bijlage 3 is de planning van de bovenstaande projecten opgenomen inclusief ramingen van de investeringsbedragen. De ramingen hebben betrekking op het bouwen van de scholen en het inrichten van de schoolterreinen. Voor de scholen die nog geruime tijd niet voor nieuwbouw in aanmerking komen zijn renovaties ingepland. Gemeente en schoolbesturen betalen de renovaties ieder voor de helft. De ramingen in bijlage 3 betreffen enkel de kosten voor de gemeente; dat wil zeggen dat het totale renovatiebudget twee keer zo groot is.

8. Samenvatting

De schoolbesturen en het gemeentebestuur van Hardenberg hebben de handen ineen geslagen om de huisvesting van het primair onderwijs toekomstbestendig te maken. De ambitie, die het vertrekpunt vormt voor de gezamenlijke aanpak, stelt zowel de kwantiteit als de kwaliteit van het scholenbestand aan de orde:

- We willen de capaciteit van de basisscholen de komende decennia zo veel mogelijk laten aansluiten bij de ruimtebehoefte, die als gevolg van teruglopende leerlingenaantallen daalt. Tegelijkertijd willen we de bereikbaarheid van de basisscholen zo veel mogelijk waarborgen.
- We willen duurzame basisscholen, die we kwalitatief op peil brengen en houden, zowel bouwkundig als functioneel, rekening houdend met de zich ontwikkelende rol van basisscholen in de maatschappij.

De partners hebben een visie ontwikkeld die erop gericht is het aantal scholen en schoollocaties aanzienlijk te verminderen. Dit zal stapsgewijs gebeuren en verspreid over de komende jaren. De visie beschouwt kwantiteit en kwaliteit als een begrippenpaar, dat onlosmakelijk onderling verbonden is; in beginsel dient het terugbrengen van capaciteit dus steeds gepaard te gaan met het verhogen van de kwaliteit van hetgeen in stand blijft. Alleen op deze manier komt structurele verbetering tot stand.

Voor de korte termijn is de visie vertaald naar een aantal concrete projecten. In elk project staat de verbetering van de huisvestingssituatie van één of enkele scholen in de gemeente centraal. Hierbij zijn grote en kleine scholen, gesitueerd in de kern Hardenberg maar ook in de kleine kernen, en van uiteenlopende denominaties. Elk van de projecten zal op zijn merites beoordeeld worden en voorgelegd aan de raad.

Bijlage 1 Toekomstbeeld per kern

Regio Slagharen

Betrokken scholen:

- a. CBS De Wegwijzer
- b. CBS De Fontein
- c. OBS De Regenboog
- d. KBS De Kwinkslag

De Wegwijzer en de Fontein zijn beide scholen die in een kern nabij Slagharen een eigen plek innemen en duidelijk voorzien in een behoefte in deze kernen. Voor deze beide scholen heeft intussen nieuwbouw plaatsgevonden.

In Slagharen zelf zien de besturen als *stip op de horizon* een kindcentrum waarin De Kwinkslag en de Regenboog elk een plek hebben, gecombineerd met kinderopvang. Intussen is hiervoor een locatieonderzoek gestart.

Conclusie: wat ons betreft gaan we in de kern Slagharen naar één locatie en blijven De Wegwijzer en de Fontein zelfstandige scholen met zo mogelijk uitbreiding naar Opvang en PSZ.

Regio Gramsbergen

betrokken scholen:

- a. CBS De Spreng-El (Ane)
- b. CBS De Akker
- c. OBS Prinses Irene
- d. SLS De Ravelijn

Ane is georiënteerd op Gramsbergen, vandaar dat we de school tot de regio Gramsbergen rekenen.

De voormalige CBS 't Kompas in Radewijk en OBS Den Velde zijn gefuseerd tot samenwerkingschool De Ravelijn. Deze school heeft intussen zijn intrek genomen in het totaal vernieuwde schoolgebouw in Den Velde.

Ook De Spreng-El en De Akker zouden op de lange termijn samen kunnen gaan. Samen met OBS Prinses Irene zou dan 1 CBS en 1 OBS in Gramsbergen in één gebouw gehuisvest kunnen worden. Dit is onze stip op de verre horizon aangezien deze 3 scholen onlangs gerenoveerd zijn.

Conclusie:

Gramsbergen kern: op de lange termijn 1 locatie voor twee scholen;

De Ravelijn is de nieuwe samenwerkingschool in het buitengebied.

Balkbrug

Betreffende scholen:

- a. OBS Oud Avereest
- b. OBS pr Margriet
- c. CNS Balkbrug

De school in Oud Avereest vervult een duidelijke regiofunctie. De school is een nevenvestiging van de Prinses Margrietschool. De school is klein maar wordt zeer gedragen door de bevolking. Bovendien trekt de school leerlingen aan vanuit de gemeente De Wolden. Het gebouw is intussen gerenoveerd.

In Balkbrug zelf gaat de voorkeur uit naar één gebouw voor de twee (huidige) scholen (OBS Prinses Margriet en CNS Balkbrug). Hiervoor heeft intussen een locatieonderzoek plaatsgevonden en hierin is de huidige locatie van de prinses Margriet school aangewezen als toekomstige locatie voor het nieuw te bouwen kindcentrum. Op de lange termijn zou het ook wenselijk kunnen zijn dat OBS Oud Avereest en OBS Prinses Margriet samen gaan. In Balkbrug zouden dan 1 CBS en 1 OBS in één gebouw gehuisvest zijn. Dit is onze stip op de horizon aangezien Oud Avereest onlangs gerenoveerd is.

Conclusie : Op de lange termijn 1 locatie voor de basisscholen in Balkbrug (inclusief Oud Avereest).

Dedemsvaart

Betreffende scholen:

- a. RKBS De Langewieke
- b. OBS 't Kompas
- c. CBS De Regenboog
- d. OBS De Eiber
- e. CBS De Ark
- f. CBS De Groen

KBS Langewieke en CBS De Groen zijn scholen die prima zelfstandig kunnen bestaan. De Langewieke kent qua huisvesting geen hoge prioriteit (afgezien van een beperkte uitbreiding als gevolg van groei van het aantal leerlingen). De Groen heeft binnenkort nieuwbouw nodig. Als stip op de horizon zou je deze scholen kunnen samenbrengen in één gebouw. De noodzaak daartoe is echter op dit moment niet aanwezig.

Dedemsvaart (centrum/noord): OBS 't Kompas en CBS De Regenboog.

De Regenboog staat op de prioriteitenlijst: Het hoofdgedeelte is sterk verouderd en heeft nu 1 lokaal leegstand, waar nu PSZ en BSO gevestigd is.

Ook OBS 't Kompas is een matig gebouw.

De scholen krimpen minder dan voorzien. De vraag is hoe zich dit naar de toekomst toe laat zien.

Op middellange termijn zou hier één gebouw onderdak kunnen bieden aan beide scholen, inclusief kinderopvang, eventueel in combinatie met andere voorzieningen gelet op de centrumplek in Dedemsvaart.

Dedemsvaart (zuid): De Ark en De Eiber:

Technisch gezien kennen deze locaties geen grote problemen. De Ark staat gepland voor een renovatie in 2021. Op lange termijn: nieuwbouw plannen in één gebouw.

Conclusie: Op de lange termijn 3 locaties verdeeld over Dedemsvaart, gecombineerd met kinderopvang en eventuele andere voorzieningen.

Hardenberg

De plaats Hardenberg kent de volgende huidige schoollocaties:

(Heemse)

- a. OBS De Expeditie
- b. CBS De Vlinder
- c. GBS Doekes

(Marslanden)

- d. OBS De Kern
- e. CBS De MarsWeijde

(Baalder)

- f. OBS Baalder

- g. CBS De Elzenhof
- h. GBS A.Risaeus
(Baalderveld)
- i. OBS 't Spectrum
- j. CBS De Bloemenhof
- k. GBS De Morgenster

De besturen van de betrokken scholen hebben uitgesproken dat hun voorkeur uitgaat naar brede onderwijsvoorzieningen die strategisch goed verdeeld zijn over Hardenberg.

Dat betekent dat in z'n totaliteit genomen als ideaalplaatje wordt gezien een centrum in Heemse, in de Marslanden, in Baalder en in Baalderveld, waar alle drie de richtingen vertegenwoordigd zijn en waar behalve onderwijs ook Opvang en eventuele andere onderwijs gerelateerde voorzieningen een plek krijgen.

Dat daar niet zonder meer in een keer toe besloten kan worden is duidelijk, maar de schoolbesturen willen serieus met de gemeente bekijken wat er dan haalbaar is met deze gedachte als stip op de horizon.

Enkele opmerkingen daarbij:

- a. In de vorige versie van het IHP was het uitgangspunt dat er op termijn in Baalder/Baalderveld één brede onderwijsvoorziening zou moeten komen. Naar aanleiding van het locatieonderzoek voor de scholen in Baalder is het inzicht ontstaan dat zowel in Baalder als in Baalderveld op lange termijn een kindcentrum het streven zal zijn.
- b. Gelet op de technische staat van de gebouwen zijn de scholen in Heemse het laatst aan de beurt. Als er ruimte in de Doekes ontstaat omdat er voor Gereformeerd Onderwijs in de Marslanden een lespunt komt, zou te overwegen zijn De Expeditie bij de Doekes onder te brengen, of dat het terrein van De Expeditie/ De Vlinder juist als doellocatie wordt gekozen voor het onderwijscentrum in deze wijk.
- c. De Marslanden kent nu één onderwijscentrum: de Matrix. Onderzoek heeft uitgewezen dat de Matrix niet voldoende uitgebreid kan worden om alle kinderen vanuit de wijk te huisvesten. Dit heeft ook deels te maken met het extra lespunt dat scholengroep Hannah in de Marslanden wil realiseren. Er is daarom gekozen om nabij de Matrix een nieuw schoolgebouw te realiseren.

Conclusie: In Hardenberg zou op termijn het aantal locaties teruggebracht kunnen worden van twaalf naar vier locaties voor regulier basisonderwijs.

Overige gebieden

Hieronder vallen de volgende scholen:

Rheezerveen:

CBS Rheezerveen blijft voorlopig als dorpsschool bestaan. Er dient een renovatie plaats te vinden binnen afzienbare tijd.

De Krim:

Voor CBS De Bron zal op korte termijn nieuwbouw plaatsvinden in combinatie met het te realiseren mfa.

Bergentheim:

- a. CBS Koningsberger
- b. GBS Casper Diemer

Gelet op de terugloop van het aantal leerlingen zou alles onder één dak met opvangmogelijkheden wenselijk zijn. Gezien de renovaties in 2020/2022 zou dit de stip op de horizon zijn.

Mariënberg:

GBS De Regenboog : loopt terug qua leerlingenaantal, maar blijft wel voldoende groot om te functioneren.

Sibculo:

CBS Windesheim: Zelfstandige school en blijft zo. Geen directie noodzaak tot vernieuwing.

Bruchterveld:

Voor CBS De Wiekslag heeft nieuwbouw plaatsgevonden in combinatie met het mfa.

Kloosterhaar:

OBS Cantecleer: Levensvatbare school met dorpsfunctie. Geen directe noodzaak tot vernieuwing.

Bijlage 2 Prognoses

		Historie		Prognose																			
Instnr	Naam	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
04LV	Geref. Streeksch. De Regenboog	126	124	120	117	115	113	111	111	109	107	106	105	105	105	105	106	106	106	105	105	105	105
05SM	CNS 't Kompas*	41																					
05TF	CNBS De Wegwijzer	90	88	84	85	83	82	79	77	75	72	71	69	67	66	66	66	65	65	65	64	63	62
06RL	De Wiekslag	91	88	87	87	83	81	78	77	76	74	72	70	69	69	69	68	68	68	67	68	68	67
06UX	Ds Koningsbergerschool	192	195	195	195	192	187	184	184	179	172	168	165	162	161	160	159	158	156	155	154	152	151
07DZ	CBS De Fontein	144	144	154	154	149	152	146	145	145	144	142	138	140	141	141	140	140	140	140	139	138	137
07KT	CNBS Windesheim	142	139	137	136	131	127	123	122	120	117	114	111	110	110	110	110	109	109	108	109	108	108
07KU	Casper Diemerschool	128	137	136	136	133	131	129	128	125	121	118	116	113	112	112	111	110	109	108	108	106	106
07RJ	De Kwinkslag	173	170	168	174	173	173	168	163	158	154	151	147	143	142	141	141	140	139	139	137	135	134
08AL	CBS Rheezeveen	39	44	48	49	49	48	47	46	46	45	43	43	42	42	42	42	42	41	42	42	42	42
08VS	Dr. A. Risaeusschool	165	152	148	143	140	135	130	125	122	117	115	112	109	108	107	107	107	107	106	106	105	105
09TV	Ds. G.Doekeesschool	328	343	357	357	365	371	369	361	357	350	343	338	331	328	326	322	321	318	316	313	312	308
10IE	De Vlinder	189	187	193	193	192	188	186	181	176	172	168	164	159	158	157	156	156	156	155	154	154	153
10NB	CNS De Elzenhof	248	232	231	229	227	221	211	203	197	190	186	182	177	177	176	177	176	177	177	176	176	175
10SH	De Kern	103	99	103	105	110	112	111	109	106	104	102	100	97	96	94	93	92	91	90	89	88	87
10YP	De Marsweijde	412	436	458	464	487	505	505	495	491	482	475	468	459	453	448	441	438	432	427	422	419	413
11GS	OBS Baalder	38	34	34	34	34	32	31	30	28	28	27	26	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
12TZ	OBS Canteleer	131	133	131	129	122	116	113	112	111	108	105	102	101	101	101	100	100	100	99	100	99	99
13FW	OBS Noorderkring Regenboog	108	117	114	116	114	112	109	105	102	99	97	94	92	92	91	91	90	89	89	88	87	86
13LB	Het Palet	33	34	33	33	33	32	32	31	31	30	29	29	28	28	28	28	28	28	27	27	27	27
23RK	CNS De Bloemenhof	301	316	316	316	318	309	303	299	291	285	279	274	267	265	264	264	262	262	260	260	259	258
23RL	De Morgenster	69	67	66	65	65	64	62	61	60	58	57	56	54	54	54	54	54	53	53	53	53	53
24BA	t Spectrum	73	72	69	69	68	66	65	63	62	60	59	58	57	56	56	56	56	56	56	56	56	55
Totaal Hardenberg		3364	3351	3382	3386	3383	3357	3292	3228	3167	3089	3027	2967	2907	2889	2873	2857	2843	2827	2809	2795	2777	2756
Instnr	Naam	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
03UJ	RKBS De Langewieke	241	258	272	279	281	280	276	271	265	260	254	248	244	242	242	241	240	240	238	237	235	235
05LQ	CBS Balkbrug	127	130	135	139	140	140	137	135	131	129	127	125	123	123	123	123	123	123	123	123	122	121
10BS	OBS 't Kompas	75	76	74	73	72	69	68	66	64	63	61	59	58	58	57	57	57	57	56	56	55	55
10TO	OBS De Eiber	138	135	131	127	122	116	114	111	108	105	103	101	99	98	98	98	98	98	97	97	97	96
11HS	OBS Prinses Margriet	111	103	107	107	107	104	102	100	97	95	94	92	91	90	90	90	90	90	90	90	89	89
11HS01	OBS Oud Avereest	55	43	44	45	44	43	43	42	41	40	40	39	38	38	38	39	38	38	38	38	38	38
11XI	CBS De Ark	274	255	243	231	220	206	203	200	195	191	188	184	181	180	179	179	179	178	177	177	176	175
12PL	Groen van Prinstererschool	162	163	162	161	155	149	146	143	140	138	135	131	129	129	128	128	127	128	126	125	125	124
12WZ	CBS De Regenboog	245	236	242	243	241	235	233	230	224	219	214	209	205	204	204	202	201	201	199	198	195	195
Totaal Avereest		1428	1399	1410	1405	1382	1342	1322	1298	1265	1240	1216	1188	1168	1162	1160	1157	1153	1153	1144	1141	1132	1128
Instnr	Naam	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
03BT	OBS Prinses Irene	68	69	72	70	69	67	66	65	65	63	61	60	59	58	58	58	57	57	56	55	55	54
04QE	De Akker	223	219	231	226	223	220	216	214	212	206	201	196	193	190	190	189	185	186	185	182	181	178
05LY	CBS De Spreng El	65	64	64	60	63	58	58	55	55	54	52	51	52	51	51	51	51	50	50	50	48	49
05ZE	Den Velde	43	73	68	69	70	66	66	66	65	65	64	64	63	62	61	61	60	60	61	60	59	59
08EP	Klimop**	120	99	99	97	96	94	92	90	88	86	84	82	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
08PF	CBS De Bron	178	169	170	164	163	157	150	146	142	138	132	130	125	125	125	125	126	126	125	123	126	125
Totaal Gramsbergen		697	693	704	686	684	662	648	636	627	612	594	583	572	566	565	564	559	559	557	550	549	545
Totaal gemeente Hardenberg		5489	5443	5496	5477	5449	5361	5262	5162	5059	4941	4837	4738	4647	4617	4598	4578	4555	4539	4510	4486	4458	4429

NB: De leerlingen van de AZC-school (65 in 2020) zijn in dit overzicht aan OBS Klimop in De Krim toegerekend.

Bijlage 3 Investeringsplanning 2021 t/m 2025

IHP planning 2021-2025	2021	2022	2023	2024	2025
Nieuwbouw					
OBS Regenboog en KBS Kwinkslag		4.774.000			
CBS Balkbrug en OBS Prinses Margriet		4.397.000			
OBS De Kern en GBS Doekes (deels)		5.128.000			
GBS Albertus Risaeus en OBS Baalder	3.028.000				
CBS De Bron			3.015.000		
CBS De Groen					3.132.000
Uitbreiding					
KBS Langewieke	290.000				
CBS De Fontein	135.000				
Renovatie / aanpassing					
CBS De Elzenhof		473.000			
CBS De Bloemenhof	630.000				
CBS Koningsberger		460.000			
CBS De MarsWeijde/Matrix	300.000				
Uitbreiding 1e inrichting olp / meubilair					
KBS Langewieke	35.600				
KBS Langewieke		18.300			
GBS Doekes	17.800				
GBS Doekes				19.200	
CBS De MarsWeijde	17.800				
CBS De MarsWeijde			18.700		
CBS De MarsWeijde				19.200	
CBS De Vlinder	17.800				

De genoemde investeringsbedragen zijn ramingen.

De ramingen voor nieuwbouw omvatten het bouwen van de scholen en het inrichten van de schoolterreinen.

De ramingen voor renovaties hebben betrekking op de gemeentelijke helft van de totale investering. De betreffende schoolbesturen betalen de andere helft.

De ramingen voor de eerste inrichting met onderwijsleerpakketten en meubilair zijn gebaseerd op normbedragen.

